

של האדם ועיניו כהות מלראות נכונה הלכה ברורה לאמתתה; וכן על אותה כונה אמר להם הכנסו חמה לעיר, היינו שלא ילכו בדרך בחשיכה כדי שלא יכשלו בהליכתם, והרמז הוא בזה על חשכת השכל וטעות בהלכה, וכל זה כללו חז"ל באמירתו אל תרגזו בדרך, שלא יתעסקו בדבר הלכה, וכן

שלא יפסיעו פסיעה גסה, ושיכנסו חמה לעיר, שאף שמוכנס הפשוט היה בעניני הליכה, אולם היו בהם רמז וכוונה פנימית בעניני הלכה [וכאומרם בגמ' סוף נדה, אל תקרי הליכות אלא הלכות, והיינו כנ"ל שמהירות הדין דימוהו חז"ל להליכה נחפזות] ושהאחים הבינו היטב אל מה ירמזון מליו.

ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי אלכה ואראנו בטרם

אמות (מה, כח)

לכאורה אינו מובן מאמרו של יעקב במובנו הפשוט שהוא רוצה למהר לראות את יוסף טרם יקדמנו המות, כי זה שייך רק בענין מצוה או איזה מעשה טוב, שעל זה יצדק להזדרז טרם שימות, כי על זה נאמר היום לעשותם ולא למחר לעשותם כי כיון שאדם מת נעשה חפשי מן המצוות, אבל מה שיעקב התגעגע והשתוקק לראות את יוסף, אם הוא כפשוטו מצד הטבע ותכונת הנפש ושאיפת האב לבנו האהוב עליו, מה שייך על זה לומר שצריך להקדים פן ימות, הלא אם ימות אז יתבטלו כל ההרגשות והשאיפות שהם בעודו בחיים, ומה טעם בזה אצל יעקב שיאמר אלכה ואראנו בטרם אמות.

ולהלן (מו, כט), ויאסור יוסף מרכבתו וגו' וירא אליו ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד, פירש"י ויבך על צואריו עוד, לשון הרבות בכיה וכו', הרבה והוסיף בכי יותר על הרגיל, אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע. וכבר עמדו בזה המפרשים למה כיוון יעקב לקרות ק"ש דוקא בעת ראות פני יוסף,

ואם היה אז זמן ק"ש היה צריך יוסף ג"כ לקרוא ק"ש.

ואפשר, מה שיעקב אמר אלכה ואראנו, לא היתה כונתו לראות את יוסף בנו ולהתעלס אתו באהבים כדרך האב שלא ראה את בנו אהובו משך זמן רב כזה, אלא כוונתו היתה שהוא יתראה אל יוסף וישפיע עליו מהוד קדושתו, ואם אמנם שהבין יעקב ממה שבניו דברו אליו את כל דברי יוסף (ע"י רש"י סו), שיוסף עדיין עומד בצדקו, וכמו שאמרו במדרש עה"פ רב עוד יוסף בני חי, רב כוחו של יוסף בני, שכמה צרות הגיעוהו ועדיין הוא עומד בצדקו עי"ש, אולם בכל זאת חשש יעקב שבמשך זמן רב כזה של כ"ב שנה שנודד מביתו, והתגלגל בגלגולים שונים בארץ טמאה ובין אנשים פחותים, שגרם כל זה ליוסף שכהה ממאור התורה והקדושה שקבל מאתו בהיותו אצלו, ובאמת אמרו במדרש (פ' ושלמ פ' ע"ט), שיוסף שכח תלמודו, שנאמר כי נשני אלקים את כל עמלי וזהו עמל תורה עי"ש, ולכך חשש יעקב שאולי המקום והזמן גרמו שנדעך מזוהר התורה

והיראה הקדושה והטהורה ומכל מדה טובה שהיה מלא וגדוש בהם בעת שנפרד ממנו, ולכן רצה יעקב להתראות אל יוסף כדי להשפיע עליו מחדש להאציל עליו מזיו קדושתו והוד של יראת שמים טהורה.

ומדרך הענוה והצניעות אמר אלכה "ואראנו", ולא אמר אלכה להתראות אליו, וכעין זה מצינו בגמרא שבת (קנ"ג, ב) אמר ליה רבי לר"ש בן חלפתא, מפני מה לא הקבלנו פניך כדרך שהקבילו אבותי לאבותיך, ופירש רש"י שם: לא הקבלנו פניך, לא הקבלת פני, ודרך ענוה קאמר ליה, וכן אמרו במדרש רבה (נמנזר פ"ט) על הפסוק אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' (ימייס כ"ג): קרי ביה לא אראנו (אלף נפמח) לבריות ואפרסם את מעשיו? ועל דרך זה היתה כונת יעקב אלכה ואראנו, להתראות אל יוסף ולהשפיע עליו תוספת קדושה ומורא שמים, ועל כונה זו יתכן מאד לומר, בטרם אמות, כי אם ימות טרם ראות פניו, תהי' זאת אבדה שאינה חוזרת וחסרון לא יוכל להמנות, ולכן אמר אלכה ואראנו בטרם אמות.

וכשבא יעקב למצרים, ויוסף בא לקראתו במרכבת המשנה הדור בלבושו בבגדי מלכות בתכלית ההידור והכבוד, וכולם כרעו לפניו ויקראו לפניו אברך, וכל הרחובות והגגות מלאות אדם להסתכל ביופיו - בנות צעדה עלי שור - ויצא יוסף ממרכבת המשנה אשר לו להפגש עם אביו אשר אהבו אהבה עזה, והנה במקום שהיה לו ליעקב ליפול על בנו אהובו לחבקו ולנשקו, - עצם אז את עיניו, ובאימה וביראה ברתת ובזיע קרא בקול גדול אדיר וחזק בוקע רקיעים "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", וקבל עליו עול מלכות שמים שלמה על רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ומסירת נפשו לכל ד' מיתות ב"ד לאהבת ה'

בכל לבבו ובכל נפשו ומאודו, וקרא כל הפרשיות כסדר, ושנתם לבניך ודברת במ [ולא בדברים בטלים], ודקדק והדגיש כל מלה ומלה וכל אות ואות, כדין הקורא את שמע, וכן בפרשה שניה בקבלת עול מצוות, ולמדתם אותם את בניכם לדבר במ, וכל זה ברוב התלהבות ורגשי קודש, כדין הקורא ק"ש שהוא באימה וביראה ברתת ובזיע.

ויוסף כשראה באביו המחזה הנורא הזה, התלהבותו ומסירות נפשו העזה, אשר מיום הפרדו מאביו הקדוש לא ראה כמוה, נפל על צוארי אביו ועיניו נעשו כשתי מעינות והורידו דמעה כנחל, ויבך על צואריו עוד, וכתב רש"י הרבה והוסיף בכי יותר על הרגיל, שלכאורה אין בזה חידוש שבכה הרבה, כיון שלא התראה עם אביו משך זמן רב כזה של עשרים ושתים שנה, וצרות רבות ורעות שונות עברו עליו חליפות ותמורות, מטוב לרע ומרע לטוב, וא"כ מוכן גם בטבע שבכה בכיה עצומה, אלא החידוש שגם אפילו לפי מצב כזה היתה הבכיה יותר על הרגיל, משום שהבכיה לא היתה רק מצד האהבה והגעגועים, אלא מרוב ההתרגשות וההתפעלות מגודל ההתלהבות והקדושה יתרה שראה באביו, ושהיתה בוערת בקרבו עד להפליא.

וכיון שזו היתה מטרת חפצו באמרו אלכה ואראנו, והכוונה ואראנו (אלף נפמח, ונמנזר) בטרם אמות, כדי להראות את יוסף רשפי אש שלהבת אהבת השם ויראת ה', שכל מחמדי העולם הזה ותענוגותיו המה בעיניו כאין וכאפס, כי אם ביראת השם כל היום - לכן בחר לקרוא אז קריאת שמע על תכלית זו, לעוררו על תוקף וחוזק יראת השם, ושזו היתה כונתו באמרו אלכה ואראנו.